

INDLEDNING

Antigone i litteratur, kunst og erkendelse

Næsten to et halvt årtusind efter sin første opførelse spilles Sofokles' *Antigone* stadig på teaterscener verden over. Samtidig er det måske den græske tragedie der receptions- og virkningshistorisk er mest interessant, fordi den har efterladt sig markante aftryk i både filosofi, litteratur, kunst og musik.

Den omfattende inspiration fra Sofokles' drama er behandlet indgående af George Steiner i hans bog fra 1984 med titlen *Antigones*. Aristoteles fremhævede i sin poetik flere steder Sofokles' *Kong Ødipus* som den ideelle tragedie. Heroverfor konstaterer George Steiner i sit første kapitel: *Between c. 1790 and c. 1905, it was widely held by European poets, philosophers, scholars that Sophocles' Antigone was not only the finest of Greek tragedies, but a work of art nearer to perfection than any other produced by the human spirit*. Hölderlin, Hegel, Kierkegaard er blot tre af de mange der i slutningen af det 18. og i det 19. århundrede var dybt optaget af stykket. Mendelssohns musik til J. J. Chr. Donners oversættelse blev en international succes opført først i Potsdam, så i Berlin, Paris, London og Edinburgh.

Og fascinationen af og inspirationen fra *Antigone* sluttede ikke i 1905, men nåede nye højder i det 20. århundrede, som Steiner viser i sit andet kapitel. For kun at nævne et par af hans mange eksempler på de utallige operaer, dramaer og film der i det århundrede blev skabt, inspireret af Sofokles' tragedie, kan nævnes Arthur Honeggers musik fra 1927 og Carl Orffs fra 1949; i 1944 førsteopførtes Jean Anouilhs stykke af samme navn, der blev et af de populære stykker i tiden efter anden verdenskrig, og som i sæsonen 2003-4 opførtes med stor succes på det Kongelige Teater. I samme periode, i 1948, skrev Bertolt Brecht ligeledes en *Antigone*. I Danmark skrev Kjeld Abell i 1939 i protest mod nazismens fremrykken *Anne Sofie Hedvig* med tydelig reference til Sofokles, og parallellen til *Antigone* spiller en afgørende rolle i Heinrich Bölls manuskript til filmen *Das Herbst in Deutschland* fra 1979 skrevet under

indtryk af Baader-Meinhof-gruppens domfældelse og senere Ulrike Meinhofs og Andreas Baaders selvmord.

Stykket foreligger i mange udgaver, den seneste videnskabelige er Mark Griffiths fra 1999 med en fremragende indledning og kommentar. Af danske oversættelser før denne skal nævnes Otto Foss' fra 1977 og Eva Sprogøes fra 1986.

Hvad er det der gør, at netop dette drama vinder genklang gennem så forskellige epoker hos så mange så forskellige kunstnere og tænkere og kan ses som paradigme på så indbyrdes forskellige ideologier eller åndsretninger? Hvordan kan et stykke få betydning for idealisme, romantik og eksistentialisme, for både modstand mod og tilhængere af totalitære regimer og tages til indtægt for demokrati, kvindebevægelse og andre frihedsbevægelser? Årsagen er den samme som gør, at stykket den dag i dag verden over i skoler og på universiteter er en central tekst, ikke bare inden for litteratur eller græsk drama, men også i kurser om politisk teori, kønsstudier og moralfilosofi, nemlig den at det behandler temaer, konflikter og problemstillinger, som er så almenmenneskelige og genkendelige at læsere og tilskuere til alle tider fanges ind og bevæges, men også temaer, konflikter og problemstillinger som der ikke gives nogen entydig løsning på, og som derfor må fortolkes igen og igen under hensyn til tid og kontekst. Antigone har været set som en oprører mod autoriteter, mod patriarkat og mandschauvinisme, men også som en forsvarer for traditionelle værdier.

Som alle græske tragedier stiller *Antigone* problemer op, men giver ingen færdig løsning på dem. Antigone har givet stykket navn, men faktisk er Kreon mere på scenen end hun er. Ingen tilskuer eller læser kan vel undgå at føle medlidenhed med Antigone, men gælder det ikke også Kreon? Dramaet har uden tvivl sin vedvarende gennemslagskraft fra sammenstødet mellem to markante personligheder der begge ønsker at gøre det rigtige, men ikke evner at sætte sig i den andens sted. De repræsenterer så at sige to forskellige kulturer. De taler fuldstændig forbi hinanden og sætter dermed en kæde af begivenheder i gang som de ikke er herrer over.

Samtidig er det temaer og problemstillinger som i høj grad er aktuelle i dag, og som derfor kan danne baggrund for en erkendelse af både ligheder og forskelle mellem antikkens mennesker og os selv og bidrage såvel til en viden om antikken som til en forståelse af vor egen tid.

Ved læsningen af teksten i gymnasiet, på højskoler osv. er der rig lejlighed til at diskutere temaer som individualitet contra kollektivitet, privat contra offentligt, verdsligt over for sakralt, guder over for mennesker, familie over for stat, mandlig over for kvindelig, ligesom begreber som ære, skam, pligt, tro, køn, kærlighed, forbrydelse og straf. Og der er rig lejlighed til samarbejde mellem mange af gymnasiets fag hvad enten det er oldtidskundskab, græsk, dansk, tysk, engelsk, fransk, filosofi, religion, billedkunst, musik eller samfundsfag.

Det almindelige læserpublikum er på en eller anden måde blevet uvant med at læse dramatiske tekster. Og det er synd. Ikke for de store dramaer. De skal nok leve. Men for læserne selv.

Sofokles' Antigone

Hos Sofokles kan hovedkonflikten beskrives som en konflikt mellem det politiske og det religiøse, mellem den enkeltes pligter som borger i samfundet og som medlem af en familie, mellem modernitet og tradition. Men Sofokles tilspidser også konflikten ved at indføre et kønspolitisk aspekt og antyde en generationskløft.

Handlingen er stærkt komprimeret og udspiller sig, som traditionen byder, i løbet af et døgn. Den udspringer af den mytekreds der kaldes den thebanske, og som i antikken behandledes både i episke værker og i mange tragedier. Alle de tre græske tragikere beskæftigede sig med dette stof, men vi har kun bevaret et stykke af Aischylos, *Syv mod Theben* og tre af Sofokles, nemlig foruden *Antigone* de to *Ødipus*-stykker, *Kong Ødipus* og *Ødipus i Kolonos*, og af Euripides *Fønikerinderne* og *Bacchanterne*. Så meget er tabt at det ikke er muligt at afgøre, hvad Sofokles

i dette stykke har tilføjet eller ændret i myten. Vi kan kun konstatere at stykkets personkreds omfatter Kreon, Antigone og Ismene, Ødipus' døtre, Kreons søn Haimon og Kreons hustru Eurykleia, seeren Teiresias, en vagt, et par budbringere og et kor der består af ældre thebanere, der fungerer som kongens rådgivere. Haimon er forlovet med Antigone.

Ved tragediens begyndelse er borger- og broderkrigen i Theben mellem Eteokles og Polyneikes, Ødipus' sønner, endt med at de har dræbt hinanden. Deres morbroder Kreon er blevet Thebens hersker og har som sin første handling udstedt et dekret om at kun Eteokles, som statens forsvarer, fortjener en ærefuld begravelse, mens Polyneikes, som angriber og dermed landsfjænder, skal ligge ubegravet hen som bytte for fugle og hunde.

En overtrædelse af dekretet vil på det menneskelige plan medføre dødsstraf. Men da antik græsk religion krævede at de pårørende begravde deres døde og derved sikrede dem passage til dødsriget, vil efterlevelse af dekretet betyde despekt over for dette påbud og på det religiøse plan skabe besmittelse og medføre gudernes hævn.

Antigone, de tos søster, føler det derfor som sin pligt at sørge for at også Polyneikes begraves, og ser det som et ærestab og en skam for slægten, hvis det ikke sker. For hende er prioriteterne klare: Et menneske kan ikke sætte sig op imod guderne, politik er underordnet religionen, og familien går frem for staten. Som kontrast har Sofokles sat den anden søster Ismene, der som kvinde ikke mener at kunne sætte sig op mod familiens mandlige overhoved, og som borger føler sig underlagt staten og dens leder. Hun nægter at medvirke og nægtes derfor af Antigone delagtighed i straffen da Kreon ganske uretfærdigt i første omgang vil henrette også hende.

Kreon identificerer sig selv med staten og sine påbud med statens love. Ulydighed mod dem er et angreb på ham og sår tvivl om hans autoritet. Da Antigone nægter at modtage det redningstilbud, han først giver hende ved at antyde at hun handlede i uvidenhed om dekretet, ser han det som et bevis på hendes totale mangel på respekt. At hun som kvinde ikke straks indrømmer sin brøde, ophidser ham yderligere. Og at

hun er hans kommende svigerdatter, gør kun sagen værre. Det må under ingen omstændigheder hedde sig at han sætter sin familie over sin pligt som leder.

Jo mere andre prøver at formilde ham, jo mere stejl bliver han. Hverken korets forsigtige antydninger eller hans søn Haimons diplomatiske advarsler, ja selv ikke den berømte seer Teiresias' mere kontante, formår at trænge igennem. Ingen skal prøve at lære ham noget, hverken kvinder, unge eller gamle. Han står fast indtil det er for sent, og forspilder derfor hele sin lykke, mister både sin familie og sin position. Først da Teiresias i vrede har profeteret om de ulykker der er i vente, lytter han til korets råd og prøver at gøre gjort gerning ugjort. Men da har hans beslutning sat et skred i bevægelse som han ikke formår at standse. Lige så selvsikker han er i begyndelsen, lige så hjælpeløs er han til sidst. Antigone spærres inde og begår selvmord inden Haimon kan befri hende, og Haimon vender det sværd mod sig selv som han først har truet sin far med. Kreons hustru tager sit liv da hun hører om Haimons død.

Antigone er på sin side mindst lige så sikker på at have ret, og hun tvivler aldrig. Hverken Ismenes bønner, Kreons trusler, korets appel og lunkne medlidenhed eller tanken på Haimon får hende til at vakle, hvor Kreon dog ændrer sin dom over Ismene og straffens art, det sidste dog kun for at undgå at få blod på hænderne ved en egentlig henrettelse. Hun er dermed lige så isoleret i denne sikkerhed som Kreon. Men hun er det ikke fordi hun sætter sig over alle andre eller gør sig selv til autoritet. Hun anerkender og underkaster sig ikke menneskers bud, men højere magters, gudernes love og slægtens påbud. Hun har forekommet mange moderne læsere urimelig og kold, især i sin afvisning af Ismene, men også i sin tilsyneladende tilsidesættelse af sine følelser for Haimon. Men for Antigone er det netop ikke en konflikt mellem det kollektive og det individuelle, men en konflikt for den enkelte som medlem af både *polis* og *oikos*, dvs. byen (staten) og familien (slægten). Det drejer sig ikke om individets ret, men om dets pligt.

Konflikten er som nævnt tidløs og generel. Det betyder ikke at Sofokles ikke var påvirket af sin tid. Den græske tragedie har sin blomstring i en forholdsvis kort tid, men er ikke som komedien direkte politisk og aktuel. Alligevel

afspejler den, blot mere subtilt, de store ændringer der i den periode indtraf.

Vi ved ikke præcis hvornår *Antigone* er skrevet, men der er enighed om at det sammen med *Ajas* og *Trachinierinderne* hører hjemme i en tidlig fase af forfatterskabet mellem 450 og 435. De fleste forskere sætter i dag dramaets tilblivelse til 442/1. Det er altså skabt i en tidlig fase af det athenske demokrati. Vi ved at det perikleiske demokrati på forskellig måde søgte at styrke fællesskabet, bl.a ved at staten eller byen gik ind på områder som familien hidtil havde varetaget. Et eksempel kan være den offentlige begravelse i begyndelsen af den peloponnesiske krig som Thukydid skildrer i 2. bog af sin *Historie*, hvor han refererer Perikles' tale (2,34-46). Det vil imidlertid være forkert at se stykket som en kritik af demokratiet eller af udviklingen generelt. Snarere bør det ses som en illustration af det kultursammenstød som overgangen medførte. Demokrati var ikke fra starten det af alle hyldede ideal som det er i dag; og som vor egen tid viser, kan demokrati ikke indføres ved magt fra den ene dag til den anden.

Det vil heller ikke være rigtigt at se stykket som et indlæg for ligestilling eller kvinders rettigheder. Men det bør vække til eftertanke at Sofokles så tydeligt peger på et problem ved den måde, man havde indrettet sig på i Athen. På den anden side er det påfaldende at *Antigone* ikke bare fysisk forsvinder fra scenen i vers 943; hun omtales end ikke i slutscenen hvor Kreon begræder tabet af sin søn og sin hustru. Vi ved ikke med sikkerhed om kvinder i Athen i 400-tallet måtte overvære tragedieopførelserne, men vi kan gå ud fra at hovedparten af tilskuerne var mænd ligesom alle skuespillerne var det og koret. Det bør medtænkes når vi prøver at forestille os, hvordan stykket blev modtaget og forstået.

Endelig må man også være opmærksom på det utilnærmelige eller for mennesker uberegnelige ved de Sofokleiske guder. Sofokles' helte lever efter en moralkodeks, men uden anden belønning end den der består i netop at være overbevist om at gøre det rette. *Antigone* ender med tre selvmord og et menneskeligt sammenbrud. Den direkte ansvarlige er Kreon, men *Antigone* er ikke ganske uden skyld da det er hendes valg, der fremprovokerer Haimons og hans mors død

Demokrati

og gennem deres død Kreons fald. Aristoteles definerede i *Poetikken* formålet med tragedien som en renselse, *katharsis*, og fremhæver medlidenhed og frygt, *éleos* og *fóbos*, som de følelser tilskuerne oplever og bliver 'renset' for ved at leve med i personernes skæbne. Som nævnt giver *Antigone* rig lejlighed til medlidenhed med både Antigone og Kreon eller måske med mennesket. Og vel også frygt for de menneskelige vilkår. Hvis der for en moderne tilskuer er noget positivt at uddrage, er det vel påpegingen af at intet menneske kan opkaste sig til Vorherre, og at der er ære i at sige nej og stå fast på hvad man tror er rigtigt. Hvilket dog kan føre til katastrofer for både én selv og andre.

Bodil Due
Aarhus 2004

LITTERATUR

- George Steiner, *Antigones, The Antigone Myth in Western Literature, Art and Thought*, Oxford 1984
Mark Griffith (ed), *Sophocles: Antigone*, Cambridge 1999
Otto Foss (overs.), *Sofokles: Antigone*, København 1977
Eva Sprogøe (overs.), *Sofokles: Antigone*, København 1986
Karin & Jerker Blomquist, *Sofokles*, Klassikerforeningens oversigter, Hjørring 1991
Bodil Due o. a., *Det græske teater*, Aarhus 1985
Otto Foss, *Den græske tragedie*, 1976
Holger Friis Johansen, *Fri mands tale*, Aarhus 1984 (eller senere optryk)
Det athenske demokrati i samtidens og eftertidens syn, I-II (red. Rudi Thomsen), Aarhus 1986
Keld Zeruneith, *Træhesten*, København 2002

PROLOGOS *Inledning*

Antigone:

Ismene, du min egen kære storesøster!
Hvor lidt af alt hvad Zeus lod ramme Oidipus
af ondt, blev sparet os, hans sidste børn i live!
Hvor er den skam og bitre kval, elendighed,
fortvivlelse og hæslig sorg og tab af ansigt
der mangler i hvad jeg kan se vi to har lidt!
Og så nu denne ordre der højt og lydt forkyndes
i byen vidt og bredt på generalens bud!
Du har vel hørt den? Eller ved du stadig ikke
hvad ondt der er på vej mod dem vi holder af?

5

10

Ismene:

Nej, kære, jeg har intet hørt om vore brødre,
slet intet ondt, endsige godt, fra den dag af,
hvor vi på én gang blev berøvet for dem begge –
to drab i samme stund for dobbelt lansestød.
At Argoshæren nu i nat er væk og borte,
det er det sidste jeg har nys og viden om.
Det er mig ingen trøst, men heller ingen smerte.

15

Antigone (halvt til sig selv):

Jeg vidste det jo nok! Og derfor har jeg bedt
dig herud hvor vi to er under fire øjne.

Ismene:

Hvad er der? Jeg kan se, at du er hed og vred.

20

Antigone:

Ja! For begravelsen af dem har Kreon lavet
til statsfærd for den ene – og for den anden hån!
Eteokles har han, forlyder det, begravet
ifølge hellig skik som det er ligets ret
i jordens skød med hæder i de dødes rige.
Men Polyneikes' ondt forkomne døde krop,
den er det, bliver det forkyndt, forbudt for alle

25

at gemme i en grav og dække til med jord:
han skal blot ligge ubegrædt og ubegravet
som guf og lækkerbisknen for krage og for grib. 30
Det er den ordre som vor fortræffelige Kreon
nu officielt gir dig og mig, ja også *mig!*
Snart har vi ham. Han vil personligt gøre alle
sin ordre klokkeklar. Og hvad han truer med,
er ikke bagateller. Enhver der ikke lystre, 35
ifalder dødsstraf og skal stenes offentligt.
Så ved du dét. Nu er det op til dig at vise
om du er kæk og ingen adelig kujon.

Ismene:

Men, stakkels søster, hvis det er, som du dér siger,
hvad skulle jeg da kunne gøre fra og til? 40

Antigone:

Bestem dig til om du vil være med og hjælpe!

Ismene:

Hvad er det du vil vove! Er du rigtig klog!

Antigone: (tager hende i hånden)

Nej! Kom så med og hjælp mig med at tumle liget!

Ismene:

Begrave det! Men det har staten jo forbudt!

Antigone:

Han er min bror! Og din! Hvor nødtigt du end vil det! 45
Ham vil jeg aldrig gribes i at ha forrådt!

Ismene:

Så strid du er! Og stædig! Trodse Kreons forbud!

Antigone:

Imod en søsters pligt har kongen tabt sin ret!

Ismene:

Ak nej! Så tænk dog, kære søster, på hvor skyet,

forhadt, foragtet far blev drevet mod sin død 50
for selvfsløret brødes skyld og havde taget
sit syn på begge øjne med sin egen hånd.
Hvordan hans mor og hustru, vores mor og farmor,
i skændsel hængte sig med løkken om sin hals.
Og sidst hvordan vort brødrepar på én dag 55
begik et fælles selvmord, blev hinandens død –
for deres egen hånd hinandens gru og skæbne.
Nu er der blot os to tilbage. Tænk dog på,
hvor hæsligt vi skal dø, hvis vi af egen brynde
har overtrådt hvad loven er og kongen bød! 60
Vi må dog huske på at vi er født som kvinder
og ikke skal forsøge på at slås med mænd.
Vi er jo under andres vilje og er tvunget
til lydighed i denne som i værre nød.
Jeg selv vil be de guder der hersker under jorden 65
om nåde for hvad jeg lar vær med under tvang,
og lystre dem der har en myndighed at øve.
At gøre mere er der ingen mening i.

Antigone:

Så ber jeg ikke mer! Ja, om du nu blev rede,
betakker jeg mig helst for hjælp deri fra dig! 70
Det er dit eget valg. Men ham vil jeg begrave.
For har jeg først gjort det, er døden ikke svær.
Så bliver vi forenet som bror og søster i den
ved en forbrydelse der var en hellig pligt.
Langt flere år skal jeg dog stå mig med de døde 75
end med de folk heroppe – i al evighed.
Vis du så blot foragt mod alt hvad guder agter.

Ismene:

Jeg viser ikke dem foragt. Men bruge magt
mod statens lov og bud går over mine evner.

Antigone:

Så undskyld dig med det! Jeg selv går nu og gir
min kære døde bror en grav og tuer jord på liget. 80

Ismene:

Ak, stakkels søster, jeg er angst det går dig galt!

Antigone:

Vær ikke angst for mig! Beskyt din egen skæbne!

Ismene:

Men lad nu vær at røbe for nogen moders sjæl
hvad du vil gøre! Skjul det! Jeg skal intet røbe.

85

Antigone:

Jo! Anmeld mig! Din tavshed er mig mer forhadet
end om du skreg det ud på hvert et gadehjørne.

Ismene:

Så hedt dit hjerte er hvor kølighed var bedst!

Antigone:

Jeg lønnes nok af dem af hvem jeg helst vil lønnes.

Ismene:

Ja, om du kan! Men du vil mer end du formår.

90

Antigone:

Ja, har jeg ikke styrken, da blir det ved forsøget.

Ismene:

Det er forkert at ville det man ikke kan.

Antigone:

Jaså! I så fald er det slut imellem os to,
og af den døde blir du hadet i din grav.
Lad mig da gå med samt min uforstand og lide
den grumme straf! Den blir dog aldrig så infam,
at døden som jeg lider, kan kaldes uden ære.

95

Ismene:

Så gå da! Når du vil det! I bevidsthed om
at det er dumt, men kærligt gjort mod dine kære.

PARODOS *Koret's indtogssang*

Koret:

Strofe 1

Du strålende sol! Du, det skønneste lys 100
der sås over Thebens porte!
Med guld i sit øje går lyset med fryd
over Dirkes henrislende vande. 105
Argeiernes hær i den glimtende malm
er jaget på flugt og fordrevet
med bidsler i skum og heste i søed.

Anapæster

Polyneikes var den der af had til sin bror 110
drog dem hid og slog ned som en ørn
med sit skingrende skrig på den stad der er vor,
med sin vinge bedækket af sne
og med talrige væbnede mænd i sin hær 115
og med pansrede vogne til kamp.

Antistrofe 1

På højderne rundt om vor dejlige bys
syvfoldige stolte porte,
dér gabte den glubsk med sit sortnende næb,
men den veg førend halsen blev mættet 120
af blod fra vort hjerte og Ildgudens brand
blev tændt i vor by. Vore våben 125
slog til så det klang, og dragen vandt sejr.

Anapæster

Thi for stortungeskvalder har Zeus kun foragt.
Da han så dem i myldrende flok
strømme frem for at vælte sig mod vores by
i kyrasser der glimted af guld, 130
lod han lynet slå ned på den mand der sprang op
på vor mur med forhastet hurra.

Strofe 2

Dumt var drønet da han ramte jorden,
manden som i galen frysen svang 135
faklen med en susen som af stormen
når den hylér fælest ond.
Han fik sin bekomst, de andre deres
knust af stridsvognshestes hov,
som blev ført af selve Ares. 140

Anapæster

De var syv generaler, og syv var de porte
de forsøgte at nå, og hvor vi stod imod.
De forlod deres våben, vi gav dem til Zeus,
men dog ikke de tos som med fældede lanser,
ihvorvel de var sønner af samme forældre, 145
slog hinanden ihjel i den selvsamme stund.

Antistrofe 2

Nikes stolte navn kom da til Thebens
kampvognsstærke stad og gav den gunst.
Væk er fjendens hær og landet renset. 150
Splid og krig skal glemsel ta!
Lad os gå i kor til guders templer,
fejre sejren natten ud,
ført i fest af selve Bacchos!

I. EPEISODION

Korføreren:

Anapæster

Ud ad porten begir sig jo dér præsidenten! 155
Det er Kreon, en søn af Menoikes, der just
er trådt til som vor fyrste med gudernes gunst.
Hvad er planen han ønsker at fremme så hurtigt
ved at kalde os sammen til råd i senatet 160
med dekret til os alle, forkyndt med kurér?

Kreon:

Thebaner! Guderne har nu ført statens skib
til sikker havn på ny trods heftig storm og søgang.
Så har jeg da med særligt bud bedt jer specielt
af alle komme her. Jeg ved jo at I altid 165
var fuldt loyale mod kong Laios' trones magt
og sidenhen mod Oidipus som frelste Theben,
og har holdt fast med stadighed ved det princip
ved hans fald da hans sønner overtog hans trone.
På én dag tog de begge to hinandens liv 170
for stød de gav og stød de fik for egne hænder
i eget bryst ved gudsforagtfuldt brodermord,
og jeg har nu den hele magt og kongens trone
da jeg af byrd er nærmest arving efter dem.
At kende nogen mand til bunds er aldrig muligt – 175
hans sjæl, hans tankesæt, hans sande jeg –
før han i bud og love viser hvad han agter.
En mand det er betroet at styre statens vel,
som ikke har et sundt og godt princip at følge,
men frygtsomt lukker munden og ser tiden an, 180
han er og blir den værste pjalt i mine øjne.
Og den der lader venners tarv gå forud for
sit eget fædreland, ham regner jeg for intet.
For jeg – og det véd Zeus! Og han har blik for alt! –
vil aldrig tie til såfremt jeg ser det onde 185
på vej mod vores folk i stedet for dets vel.
Med mig kan ingen fjender af landet være venner.
Det står mig soleklart nationen er og blir
den eneste bevarende værdi for alle.
Er den på rette kurs, da får vi venner nok. 190
Sådan er mit program for byens vel og vækst.
I tråd med dette har jeg ved herolder udstedt
dekret om Oidipus's sønner til vort folk:
Eteokles der faldt i tapper kamp for byen
på ærens mark med lansens knuget i sin hånd, 195
skal stedes i en grav og vises al den hæder
som man bør ofre den der fik en heltedød.
Hans bror, jeg si'r det rent ud, Polyneikes,
der havde sat sig for fra sin landflygtighed

at søge hjem til fædrelandet og dets guder 200
med brand og læske sig med nærtbeslægtet blod
og føre resten bort til slaveri og trældom –
ham er det ved dekret forbudt enhver i byen
at gi en ærlig grav og ofre gråd og jammer.
Nej, ubegravet skal hans lig som guf for grib 205
og gnav for hund til skændsel ligge dér på jorden.
For sådan er min politik: at ingen skurk
hos mig får lov at skygge for en lovtro borger.
Men den der er loyal imod nationen, skal
i liv som død behandles med respekt og ære. 210

Korføreren:

Det er den linje du har lagt, Menoikeus' søn
for fremfærd mod den gode og mod den slette borger.
At give lov der gælder alle er din ret –
såvel for døde som for os der stadig lever.

Kreon:

Og I skal sørge for at hvad jeg her har sagt ... 215

Korføreren:

Nej, giv det hverv til folk der ikke er så gamle!

Kreon:

Der er selvfølgelig sat vagter ved hans lig.

Korføreren:

Hvad andet har du ønske om at vi skal gøre?

Kreon:

Skrid hårdt ind mod enhver uefterrettelig!

Korføreren:

Så tosset er vel ingen at ønske sig i døden! 220

Kreon:

Ja, døden bliver lønnen! Men tit nok har man set
at folk for vindings skyld får døden med i købet.

Vagten (kommer ind):

Ak, herre! Jeg tør ikke påstå at jeg just
har mistet pusten af at skynde mig og løbe.
Med hovedet fuldt af skruler var jeg ofte ved 225
på vej herhen at vende om og smøre haser.
Mit hjerte talte til mig – og med mange ord:
'Dit skrog, hvad vil du der, hvor du jo blot blir straffet?',
'Bliv her, din nar!' og 'Hvis nu Kreon får besked
af andre om det her, er *du* så i salveten?' 230
Med svinkeærinder kom jeg frem i sneglefart,
den korte vej blev til en lang og trælsom rejse.
Til sidst fik jeg mig dog bekvemmet til at gå
til dig og sige dig det ingenting jeg ved.
Det er dog en slags trøst, at man skal være frejdig, 235
hvor svært end livet er – for veje Gud tør kende.

Kreon:

Hvad er der sket som gør dig sådan helt forsagt?

Vagten:

Nu først min egen sag. For det var ikke mig
der gjorde det, og hvem det var, det så jeg ikke,
og det er synd og skam om jeg skal i fortræd. 240

Kreon:

Du fisker nok – og har dit 'det' i kamuflage.
Det er jo soleklart du bringer dårligt nyt.

Vagten:

At melde slemme sager, det gør man grumme nødigt.

Kreon:

Så få dog rapportéret, mand! Og træd så af!

Vagten:

Javel, hr. general! Bemeldte lig har nogen 245
begravet her for nylig og drysset til med støv
og efterladt en krans og er derpå forsvundet.

Kreon:

Hvad si'r du! Hvem har dog fordristet sig dertil!

Vagten:

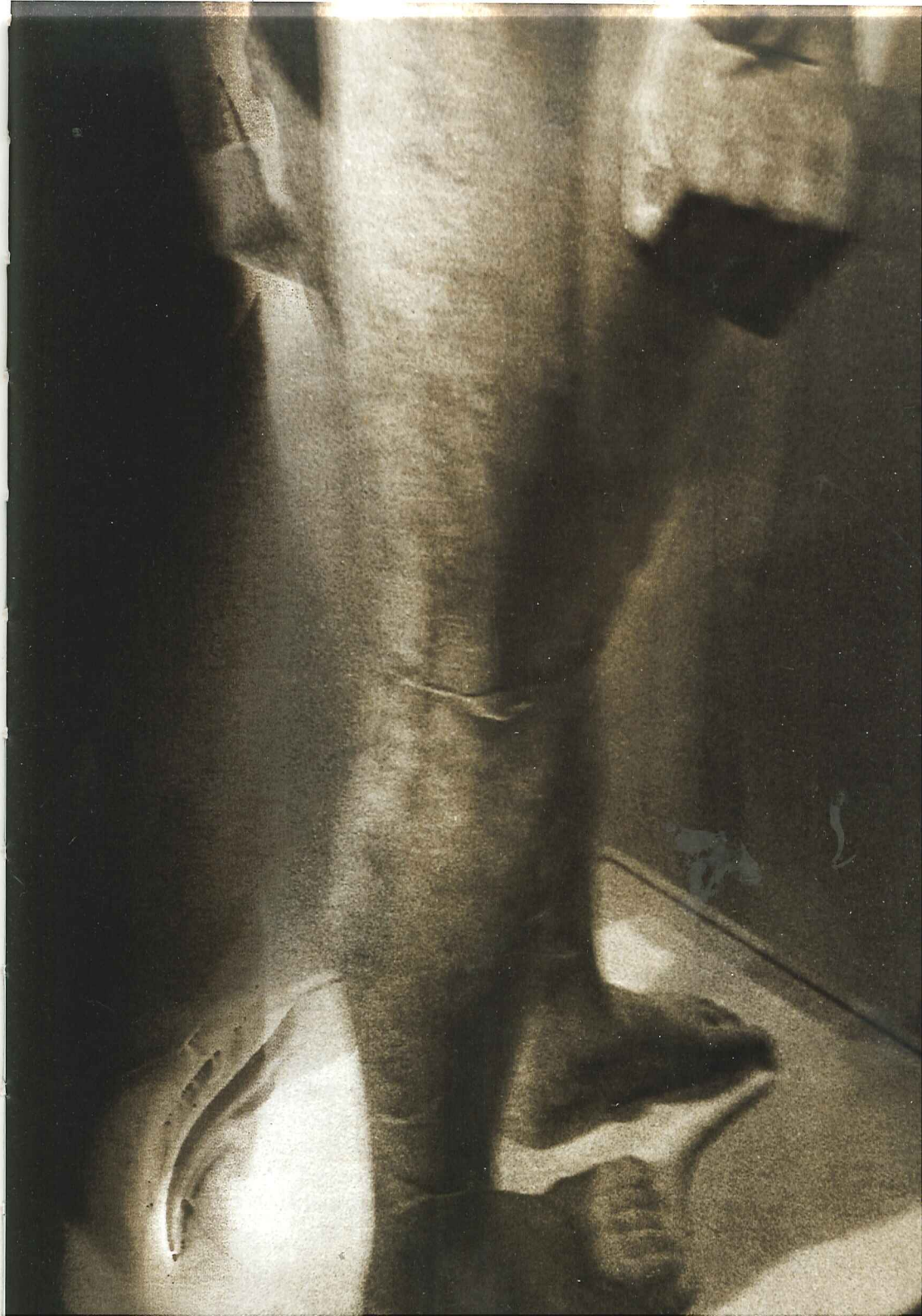
Det ved jeg ikke. Der var intet spor på stedet
af spadestik og hakkeslag, og jorden dér 250
er hård og tør. Og hjulspor er der heller ikke.
Så gerningsmanden er forsvundet uden spor.
Da vores første dagvagt havde vist os sagen,
så blev vi allesammen forfærdeligt chokeret.
For væk var liget – ikke gravet ned, men skjult 255
af støv – som når man skyer den brøde at la være.
Af vilde dyr og hunde var ingen spor at se
og bid af dem i liget blev ikke konstateret.
Da føg der mellem os en byge onde ord, 260
hvor én vagt gav en anden skylden, og det endte
med vold, og ingen var der til at skride ind.
Hver eneste blev anset for at være skyldig,
beviser fandtes ikke, og alle nægted alt.
Vi var parate til at bære glorødt jern
og gå igennem ild og bande os fra helsen 265
ifald vi havde gjort det eller været den
der måtte have planlagt eller gjort det's hjælper.
Da dette skænderi til sidst blev klart futilt,
kom én med en bemærkning der fik alle til
at hænge hundeangst med næbet. Ingen kunne 270
bestride det, men heller ikke se hvordan
vi skulle slippe godt derfra. Han sagde bare
at det ku ikke skjules, og du sku ha rapport.
Det blev bestemt, og vi trak lod, og hvem blev vinder
af dette ønskehverv? Det gjorde stakkels mig! 275
Nu står jeg uvelkommen imod min vilje her.
For ingen elsker den der har en dårlig nyhed.

Korførereren:

Jeg føler, herre konge, at det her måske
er noget som en gud har villet og iværksat.

Kreon:

Hold op! Pas på! Et øjeblik, og jeg blir vred! 280
Og tror du er senildement og plejemoden!
Hvad ligner det at stå og lufte tanker om
at guder skulle kere sig om dette lig!
Tror du de skylder ham en særlig tak og hæder
og jorder ham fordi han fór med bål og brand 285
mod deres templer og de rige gaver i dem
og hærget deres jord og krænket deres love!
Hvornår har du set guder belønne sådan skurk?
Nej, vel! Men der er folk i byen der helt fra starten
ser skævt til mit dekret og modarbejder mig 290
i stedet for at trække med på samme hammel,
loyalt og åbent for at vinde min respekt.
Det er de kredse, det er klart, der her står bag
og har bestukket vagten og hyret dem til jobbet.
Der er jo intet værre onde vokset frem 295
for mennesker end mønt. Den lægger byer øde
og driver gode mennesker fra hus og hjem,
forleder dem til ondt og fremmedgør den sunde
fornuft og depraverer hver og en's moral
og demonstrerer at forbrydelse betaler sig, 300
ja, hver en helligbrøde hvis prisen er derefter.
Men de som her for penge har gennemført det job,
skal sande de har taget billetten til skafottet.
Så sandt jeg altid nærer en ærefrygt for Zeus,
vær du forvisset om, og derpå tør jeg sværge: 305
Hvis ikke I får gerningsmanden selv til den
begravelse sat fast og kommer med ham til mig,
er dødsstraf til jer ikke nok! I blir hængt op
og tortureret langsomt til I har bekendt!
Når I så ved hvordan man henter den belønning –
rag I så til jer nok en gang! Til I har lært 310
at ikke alt er godt der svarer sig i penge!
Det skal slås fast at kriminalitet
kun sjældent gir gevinst og oftest koster livet.

Vagten:

Jeg må vel ikke lige -? Eller skal jeg blot -?

315

Kreon:

Forstår du ikke hvilken pine du har voldt mig?

Vagten:

Er det en ørepine eller sjælekval?

Kreon:

Er du så fræk at spørge efter hvor den sidder!

Vagten:

Ja, gerningsmanden traf din sjæl, dit øre jeg!

Kreon:

Du står minsandten dér og siger vittigheder!

320

Vagten:

Men den der gjorde det var godtnok ikke mig!

Kreon:

Og så at lade usselt mammon koste livet!

Vagten:

Av!

Hvor fælt at tro at vide hvad man ikke ved!

Kreon:

Ja, det er godt med dig! Hvis ikke I får fanget de skyldige og bragt dem her, får I at se hvor galt det går den slags der lader sig bestikke.

325

(går fra ham)

Vagten: (afsides)

Ja, havde vi dem bare her! Men om vi får dem fanget eller ej, beror jo helt på heldet. - Og mig skal du i hvert fald ikke se igen! Det spændte bedre af end håbet og forventet,

330

med skindet på min næse! Gud ske tak og lov!

(går ud)

I. STASIMON *Korsang*

Koret:

Strofe 1

Stort som meget i verden er,
intet er dog så stort som menneskers slægt.
Selv hen gennem det skumgrå havs
vinterstorme formår dens skibe at gå
tværs igennem det svulne bråd.
Moder Jord, af gudinder højest i rang,
frugtbar, rig og utrættelig
piner han med sit plovskær år efter år,
vender mulden ved muldyrs kraft.

335

340

Antistrofe 1

Luftens fugl får han fat i net,
jagter og rammer selv det vildeste dyr,
fanger fisken i havets dyb
hvor den går i hans fingerflettede garn.
Manden kan med sin snilde list
træffe bukken på selv det stejleste fjeld,
undertvinge den stolte hest,
lægge åget på mankens vajende hår,
tæmme selve den stærke tyr.

345

350

Strofe 2

Han lærte sig talen og tankens flugt
og samfundsbevarende sind,
at skaffe sig værn imod frostens bid,
mod styrtregnens skyllende slag,
er rædsnar i alting, og intet nyt
vil træffe ham uforberedt.
Mod døden alene er intet værn,
men sygdomme kan han slå ned.

355

360

Antistrophe 2

Med denne opfindsomme kløgtighed 365
og midler der undrer ham selv,
går mennesket fremad på ondt og godt.
Og følger han lovenes bud
og handler som guderne vil, da blir 370
han agtet i byen. Men den
der stritter imod, har forrådt sit land,
og får ingen plads i mit hjem. 375

2. EPEISODION *frøkeltscene*

(Vagten kommer ind med Antigone arresteret)

Koret:

Anapæster

Hvor ufattelig gru må jeg ikke se her!
Er det muligt at nægte at tro
sine øjne og tænke det ikke er sandt?
Ak, du ulykkesdatter af ulykkesfar! 380
Er det virkelig dig der har brudt
vores konges dekret og som nu føres frem
arresteret for vanvittig dåd?

Vagten:

Her har vi hende! Grebet på sit gerningssted
i gang med at begrave liget! Hvor er Kreon? 385

Korføreren:

Dér kommer han som kaldet ud ad slottets port.

Kreon:

Hvad er der nu? Hvorledes kommer jeg som kaldet?

Vagten:

Min konge! Man skal ingenting forsværge, nej!
Erfaring gør så tit formodninger til skamme.

Jeg svor på ikke snart at komme her igen, 390
så fælt jeg før blev blæst omkuld af dine trusler.
Men ingen lettelse kan måle sig med den
der kommer bag på én der helt har mistet håbet.
Her har du mig igen – det havde jeg forsvoret –
med pigen her sat fast for jordefærdsforsøg! 395
Her blev der ingen tombola om meldetjansen,
den tilfaldt bare mig som lovligt hittegods.
Så værsgod! Gør selv med hende som du vil,
forhør og dom. Retfærdigvis må jeg så slippe
for flere slemme sigtelser i denne sag. 400

Kreon:

Hvor fik du denne pige anholdt og hvorledes?

Vagten:

Hun var jo selv i gang med liget. Alt er klart!

Kreon:

Forstår du rækkevidden af det du står og siger?

Vagten:

Jeg så at hun forsøgte at gi det lig den grav
som du har nedlagt forbud mod. Er dét så klart nok? 405

Kreon:

Men blev hun åstedssat og arresteret dér?

Vagten:

Javist! Det gik således: Straks jeg kom tilbage
med alle dine trusler om al landsens ondt,
så fik vi liget fejtet for støvet der var på det,
så det blev ganske rent, så råddent som det var. 410
Så tog vi plads på bakken med vinden godt i ryggen
så vi var fri for stanken af den døde lig
og hyled ad hinanden hvis nogen sleb en skraber,
ja, skældte ud hvis nogen så væk et halvt sekund.
Og tiden snegled af til solens lyse skive 415
stod midt på himmelhvelvet og brændte nådesløst.

Så rejste sig med ét en heftig hvirvelvind,
et herrens vejr der peb i alle slettens træer
så bladene fløj af dem. Det var som om at himlen
og jorden stod i ét og piskede os med grus. 420
Men vi stod pinen ud med sammenknebnede øjne.
Da stormen langt om længe omsider var holdt op,
så stod den pige dér og skreg så højt og skingert
som nogen fuglemor kan skribe når den ser
sin rede kold og tom og ungerne forsvundet. 425
Ja, sådan skreg hun ved at se det nøgne lig,
hun jamrede og græd og fremkom med de værste
forbandelser mod dem der havde lagt det frit.
Så dryssede hun med begge hænder støv derover,
og af et veludhamret kobberbæger gød 430
hun liget over med trefoldigt jordfærdsoffer.
Vi så det og løb ned og satte hende fast –
hvad hun forresten tog aldeles uanfægtet.
Vi sigtede hende både for hvad der før var sket
og for det aktuelle – og hun benægtede intet. 435
For mig var det jo rart, men også ganske trist.
For selv slippe af en klemme er jo rarest,
at sætte folk som man kan li, i klemmen trist.
I den slags sager må man jo prioritere,
og øverst sætter man da så sit eget liv. 440

Kreon:

Du dér, der står og ser så trodsigt ned i jorden!
Erklærer du dig skyldig eller nægter alt?

Antigone:

Jeg tilstår jeg har gjort det og nægter ingenting.

Kreon (til vagten):

Træd af. Du kan bevæge dig hvor du har lyst til
som ikke mere sigtet i denne straffesag. 445

(til Antigone)

Og du! Fortæl mig kort og klart og uden omsvøb:
Du vidste dog vel ikke det var strengt forbudt?

Antigone:

Jo vist! Hvad andet? Der var intet at ta fejl af.

Kreon:

Hvor understår du dig da i at bryde det?

Antigone:

For det var ikke Zeus der gav mig dette forbud. 450
Og Dike som er med hvor dødens guder bor,
har ikke givet mennesker et sådant lovbud.
Jeg kunne ikke tro at et dekret fra dig
med ét fik guders evige uskrevne love
sat ud af kraft. Du er jo en der selv skal dø. 455
De stammer ikke fra i dag og fra i går ej heller,
de er fra evig tid, fra ingen ved hvornår.
Dem vil jeg ikke lide straffen for at bryde
af frygt for nogen mand og gøre mig fordømt
af gud. At jeg skal dø, det véd jeg – ligegyldigt 460
hvad du forbyder eller ej. Og skal jeg dø
før tidens fylde kommer, så meget desto bedre!
Thi den hvis liv som mit består af lutter sorg,
har alt at vinde ved det og ingenting at tabe.
Det er mig ingen smerte at vide jeg skal dø. 465
Men lod jeg en der fødtes af min egen moder,
min egen bror, den døde, ligge uden grav,
blev dét en smerte for mig, og slet ikke dette.
Og om jeg handler tåbeligt for dig at se,
blir nok den ene tåbe kaldt tåbe af den anden! 470

Korføreren:

Sit hårde sind har pigen fra sin hårde far.
Hun kender ikke til at bøje sig i modgang.

Kreon:

Vær vis på at det sind der gør sig alt for stift,
det knækker brat. Det mest uføjelige råjern
som ovns ild har smeltet ud så hårdt som sten, 475
det ser man tit nok splintre for et slag med hammer.
Et lille bidsel tæmmer selv en hidsig hest.

En sådan hoven selvbevidsthed går jo aldrig
for den der lever som en træl i andres hus.

Hun dér har allerede én gang forøvet udåd
bevidst tilsidesat den lov hun vidste gjaldt.

Og nu da hun for anden gang har gjort det samme,
så praler hun deraf og fryder sig derved.

Man måtte kalde hende en mand og mig en kvinde,
hvis hun skal slippe fra at spotte statens magt.

Nej, er hun end min søsters barn, ja, var hun knyttet
end tættere til os i kraft af slægtens Zeus –

hun selv og hendes søster skal ikke undgå dødsstraf!
For også hende sigter jeg i denne sag

for meddelagtighed i jordefærdsforsøget.

Kald hende ud! Jeg så jo lige før hvor galt
hun teed sig som var hun rent fra sans og samling.

For den der skjult om natten har lavet noget galt,
forrådes tit og ofte af sit humør om dagen.

Jeg hader folk der vælger at forse sig groft
og siden vil besmykke motiverne der drev dem.

Antigone:

Du har mig jo. Hvad vil du mer end ta mit liv?

Kreon:

Aldeles intet! Dét er alt, hvad jeg er nødt til.

Antigone:

Hvad venter du så på? Så lidt som dine ord
kan glæde mig – det ber jeg til må aldrig hænde! –
kan det som jeg tror på, forliges med din tro.

Hvor kunne jeg vel få et større navn i verden
end ved at sørge for, min bror kom i sin grav?

Det ville alle der er her til stede sige,
hvis deres munde ikke var stængt af skrækkens lås.

I dette som i andet har diktatur den fordel
i både ord og handling at eje monopol.

Kreon:

Kun du i hele Theben har dette syn på sagen.

Antigone:

Nej, også de – som du har skræmt til selvcensur.

Kreon:

Du undser dig end ikke for kritik af rådet!

Antigone:

At ære sin familie kan ingen tro er slet.

Kreon:

Var måske ikke ham han sloges med, 'familie'?

Antigone:

Af samme blod, af samme far og samme mor.

Kreon:

Ham viser du foragt med hæder af den anden!

Antigone:

Det vil han efter døden aldrig tro jeg gør.

Kreon:

Du gør jo patriot og landsforræder lige!

Antigone:

Det var hans bror der faldt og ingen ussel træl.

Kreon:

Han hærgede sit land! Den anden var dets værner.

Antigone:

De dødes hersker fordrer at alle får en grav.

Kreon:

Skal helt og krigsforbryder ha samme rettigheder?

Antigone:

Til grav? Hvem ved om ikke de døde har det krav?

Kreon:

En fjende blir dog ingen ven selv efter døden.

Antigone:

Jeg elskede dem begge og haded ingen af dem.

Kreon:

Så praktiser du det princip i dødens rige!
Thi mig skal ingen kvindfolk kommandere med.

525

Koret:

Anapæster

I paladsporten står nu Ismene i gråd
for sin søster, og tung er den sky
der fra brynene væder den dejlige kind
og de rifter hun kradsed deri.

530

Kreon:

Du dér! Der som en hugorm lured i paladset
og gød mig gift i blodet så jeg overså
det oprør jeg i jer to gav næring mod min trone!
Bekend nu straks for mig om du har nogen del
i jordefærden, eller sværg du intet vidste!

535

Ismene:

Ja, jeg var med! Og hvis min søster gir mig ret,
så er jeg meddelagtig og dermed også skyldig.

Antigone:

Det kan du ikke hævde med nogen ret og skel!
Du ville ikke, og jeg tog dig ikke med mig.

Ismene:

Men i den nød du nu er stedt i, skammer jeg
mig ikke ved at være i samme båd som du er.

540

Antigone:

Hvis værk det var, det véd jo Døden og de døde.
Jeg afskyr søstersolidaritet i ord.

Ismene:

Forbyd mig ikke med foragt at gå i døden
med dig, min kære søster, og gi vor broder fred.

545

Antigone:

Bland du dig ikke i min død! Kræv ingen anpart
i det du holdt dig fra. At jeg dør, det er fint!

Ismene:

Hvis jeg berøves dig, hvorledes skal jeg leve?

Antigone:

Spørg Kreon! Ham ser du jo som familiens chef!

Ismene:

Hvad vil du opnå ved at såre mig så dybt?

550

Antigone:

Det gør mig ondt at le en så forbitret latter.

Ismene:

Hvad andet kan jeg gøre for at gavne dig?

Antigone:

Se du og red dig selv! Det under jeg dig gerne.

Ismene:

Jeg arme! Hvorfor må jeg ikke dø med dig?

Antigone:

Du traf dit valg. Og det var livet. Mit var døden.

555

Ismene:

Men ikke før du havde hørt på mine ord.

Antigone:

Der fik vi hver sin holdning prist fra hver sin side.

Ismene:

Og dog – i grunden er min skyld så stor som din.

Antigone:

Hav mod til livet! Min sjæl er død i mig og borte.
Kun for de døde er jeg nu til nogen gavn.

560

Kreon:

De pigebørn er gale, den ene fra for nylig,
den anden var det lige fra sin fødsel af!

Ismene:

Det sind der spired sundt, kan ofte nok forkrøbles
af bitre sorgers frost og visner og blir sygt.

Kreon:

Hos dig, ja! Når du vælger at støtte kriminelle!

565

Ismene:

Hvad har jeg mer at leve for når hun er væk?

Kreon:

Sig ikke 'hun' om det hvis eksistens er sluttet.

Ismene:

Vil du slå den ihjel din søn skal ha til brud?

Kreon:

Der findes andre agre for ham at frugtbar gøre.

Ismene:

Nej, ikke sådan som de to har sluttet pagt.

570

Kreon:

Forbrydersker som mine svigerdøtre? Føj da!

Antigone:

Ak, Haimon! Hør hvordan din far forhåner dig!

Kreon: (ignorerer hende og fortsætter)

Bliv mig fra livet, du og al din snak om bryllup!

Korføreren:

Vil du da rive hende fra din egen søn?

Kreon:

De bryllupsplaner blir det Hades der forpurrer.

575

Korføreren:

Så er det da besluttet Antigone skal dø?

Kreon:

Af jer og mig, javist. – Kom så i gang, betjente,
og før dem indenfor. De kvinder skal bag lås
og slå så det er sikkert de ingen steder løber.
For selv de dristigste forsøger gerne flugt
når de kan se at døden er dem vis og sikker.

580

2. STASIMON *Korsars*

Koret:

Strofe 1

Benådet af guder er de hvis liv går hen, *de*
aldrig forbitret af ulykkens gift.

Thi rystes et hus for en synd af guders straf,
arves forblindelser voksende ned
igennem hvert led som en storm fra nord der går
hylende hen over svulmende hav.

585

Den ophvirvler sortnende grus fra bundens dyb,
forbjerg vänder sig under dens slag.

590

Antistrofe 1

I Labdakos' efterslægt ser jeg gammel gru
vokse af skyld i hvis straf der er ny
forsyndelse skjult der forbander næste led.

595

Den har en gud villet bringe til fald.
Da skød der af Oidipus' stamme liv og lys,
håb om befrielse glimtede frem.

600

Men støv på et blodplet lig har atter vakt
dårskab i ord og afsindigheds hævn.

Strofe 2

Hvem kan vel sætte sig op mod dig i trods,
Zeus, og stemme din styrkes strøm?
Som end ikke Sønnen der fanger alle,
kan få i sin fælde og årenes flittige gang
kan ælde, du evigt tronende drot
på Olympens strålende tinde.

605

Hvad der sker, hvad der skal ske og er sket,
lyder den lov: Kun stakkede stunder
i menneskers liv
går hen uden brøde og straf. *hybas → Nemesis*

610

Antistrofe 2

Håbet der flagrer så vidt i verden om
er for mangen en trøst i nød,
men lokker så mangen til ønskedrømme.

615

Uvidende går han, og pludselig står han i ild
med brændende fod på glødende kul,
og berømt er vismandens lære:
at forveksle det onde med ædelt
sker for den mand som guder vil ramme.
Kun lidt af vort liv
går hen uden brøde og straf.

620

625

3. EPEISODION enkeltscene

Koret:

Anapæster

Men se dér kommer Haimon, din ynglingesøn
og den sidste du har. Er han vred
over det der skal blive Antigones lod,
og forbitret af brudesengstaben?

630

Kreon:

Det får vi snart at vide – og uden spåmænds hjælp.
Min søn, du kommer dog vel ikke her i vrede
imod din far for straffen der har ramt din brud?
Du bakker mig vel op hvad end jeg måtte gøre?

Haimon:

Det gør jeg, far. Så sandt din dømmekraft er god
og viser mig den rette vej, da står jeg bag dig.
Mit eget ønske om at ægte nogen brud
må vige for hvad du kan vise mig er godt.

635

Kreon:

Ja, dét, min dreng bør stå i gode sønners hjerter
at man i ét og alt skal slutte op om far.
Det er jo derfor mænd begærer at få sønner:
at skaffe sig sit hus en tro og lydig hjælp
der sætter hårdt mod hårdt mod hver der er hans fjende,
og ærer dem der er hans venner, som ham selv.
Men den søm kun får sønner der ikke dur til noget,

640

645

hvad har han frembragt andet end sorger til sig selv
og skoggerlatter hos de folk der er hans fjender?
Min søn, vis du kun aldrig for nogen kvindes skyld
fornuften bort og tag begæret til dit hjerte!
For får man først en kone der er ondskabsfuld,
blir vellyst snart til lede. Og ingen sår er værre
end dem man får af slanger man nærer ved sin barm.
Spyt du den gift den pige er for dig, af munden –
så hun kan finde sig en mand i dødens land.
For hende har jeg taget i klart og åbent oprør,
som hun står ene med i hele vores by.
Og jeg skal ikke svigte det ord jeg gav nationen!
Hun kan besynges slægtens Zeus, men skal dog dø!
For tolererer jeg revolter i familien,
blir jeg jo værgeløs mod oprør andre gør.
Kun den der fejrer for sin egen dør, kan være
en stærk og nidkær leder af statens politik.
En kriminel der groft tilsidesætter loven
og vil bestemme over landets øvrighed,
skal vide der hos mig er ingen ros at hente.
Nationens leder har et krav på lydighed
i både stort og småt og ondt og godt og alting.
Kun undersætter med respekt for disciplin
er skikket til såvel at byde som at lyde,
og bliver på sin post når lanser hagler ned
i slagets storm, og støtter sine kammerater.
Det værste der kan times et folk er anarki.
Det er ruin for byer, gør slægtninge til fjender
og skaber i en hær der er i krig, panik
og sammenbrud. Kun ét formår at frelse folket:
dets tillid til sin fører, dets faste sammenhold.
Jeg må da værne om enhver anstændig borger
og ikke la mig kyse af den slags pigebørn.
At kuppes af en mand er trods alt til at bære.
Men kvindfolks undermand skal ingen kalde mig!

650

655

660

665

670

675

680

Korføreren:

Hvis vi kan skønne rigtigt i vores høje alder,
er der fornuftig sammenhæng i dine ord.

Haimon:

Ja, far, af alle guders gaver er fornuften
bestemt den højeste værdi for mennesker.
Og påstå at du ikke har ret i hvad du siger, 685
det være fjernt fra mig at ville og formå.
Men andres syn på sagen kan dog ha noget for sig.
Din stilling gør, du ikke selv fornemmer alt
hvad folk går rundt og siger og gør og kritiserer.
Dit strenge blik fornemmes slemt for menigmand 690
at møde, og han undgår helst at komme nær dig 690a
og siger ellers hvad han tror du bedst kan li. 691
Jeg derimod kan høre hvad folk går rundt og hvisker,
hvordan den hele by beklager hendes lod,
at hun af alle kvinder er den der mindst fortjener
at dø som en forbryder for sin heltedåd. 695
'En søster der har nægtet at se sin faldne bror
berøvet gravens fred og kastet nøgen ud
til glubske hundes bid og ådselsfugles hakken –
hun har dog mer fortjent en hæderskrans af guld?'
Det hviskes der i byen mand og mand imellem. 700
At du har lykken med dig i din gerning, far,
det er for mig, din søn, det vigtigste i verden.
Den største pryd og hæder som en søn kan få
er lykke for hans far, og for hans far hans sønners.
Lås dig da ikke fast i den ensidighed 705
at du og du alene forstår hvad der er rigtigt.
For den der tiltror sig alene al fornuft
og tar patent på kløgt i ord og indsigtsfuldhed,
er gerne tom og hul når han blir lukket op.
Men der går ingen skår af selv den meget kloge 710
fordi han tar ved lære og viser smidighed.
Det træ i vinterfloden der bøjer sig for strømmen
der tordner frem, det redder sig med gren og kvist,
men det der stritter stift, blir revet væk med rode.
Og den kaptajn der nægter at rebe sine sejl 715
og surrer skødet fast i storm, forliser hurtigt
så videre sejlads må ske på toftens bræt.
Vær ikke så forbitret, men lyt til argumenter!
For har jeg trods min ungdom nogen dømmekraft,

da regner jeg så vist den mand for langt den bedste, 720
som fra sin fødsel har det fulde overblik.
Men ellers – den slags folk er sjældne her i verden –
er det nok bedst at lytte til hvad andre siger.

Korføreren:

Lyt, herre, til din søn, om han har ret i noget!
(til Haimon)
Og du til ham! I taler begge to med vægt. 725

Kreon:

Skal jeg med min erfaring lade mig belære
om ret og uret af et sådant flødeskæg?

Haimon:

Om uret aldrig, nej! Så ung jeg end må være –
betyder sagen dog vel mere end min alder.

Kreon:

Og 'sagen' er at vise mytteri respekt! 730

Haimon:

Jeg drømmer ikke om at respektere oprør.

Kreon:

Er det da ikke oprørskhed hun lider af?

Haimon:

Det mener hele Thebens folk det ikke er.

Kreon:

Ja så! Skal folket foreskrive mig dekreter?!

Haimon:

Nej, undskyld, far, det dér var ret umodent sagt. 735

Kreon:

Er denne stat da ikke mig og ingen andre?

Haimon:

En retsstat findes ikke under diktatur.

Kreon:

Er måske ikke landets lov hvad kongen byder?

Haimon:

Kun hvis man som monark er ene i sit land.

Kreon: (halvt for sig selv, halvt til koret)

Han gør jo fælles sag med denne svage kvinde!

740

Haimon:

Den svage, det er dig! Din lykke er mit mål.

Kreon:

Dit afskum! Vil du sætte din egen far i rette?

Haimon:

Ja, når jeg ser dig gå imod hvad der er ret.

Kreon:

Er det en fejl at holde min magt som konge pletfri?

Haimon:

At krænke guders love, det er dog en slags plet.

745

Kreon:

Dit skarn! Du er jo uslere end nogen kvinde!

Haimon:

Men uden skyld i nogen form for usselhed.

Kreon:

Du har kun ét i hovedet: at forsvare hende.

Haimon:

Og dig og mig – og guderne i dødens dyb.

Kreon:

Din tøsetræl. Forskån mig for de tomme fraser!

756

Haimon:

Vil du kun tale selv og ikke høre efter?

Kreon:

Den pige dør jo længe før hun blir din brud

750

Haimon:

Men hendes død blir døden for en anden også.

Kreon:

Du understår dig i at ville true mig!

Haimon:

Er det at true at fordømme den slags galskab?

Kreon:

Med den der galskab gør du snart dig selv fordømt.

Haimon:

Jeg nægter som din søn at tro at du er sindssyg.

755

Kreon:

Nej ser man det! Du skal ved himlen få at se
det ikke blir en spøg at håne mig så blodigt!

758

(til drabanterne)

Før hende ud! Så hun kan få sin straf og dø
på stedet her hvor hendes kæreste kan se det!

760

Haimon:

Nej, aldrig det! Hvor kan du tænke dig den tanke
at jeg vil se på hendes død! Og mig har du
nu set for sidste gang. Tag du og vis dit vanvid
i selskab med de folk der finder sig deri!

765

(forlader scenen)

Korføreren:

Der løb han, herre konge, i vrede hastigt bort.
En smerte i så ungt et sind er uheldssvanger.

Kreon:

Det må han så – forvisset om sit bedre værd.
Han skal dog aldrig redde de to fra deres skæbne!

Korføreren:

Du har besluttet at de begge to skal dø? 770

Kreon:

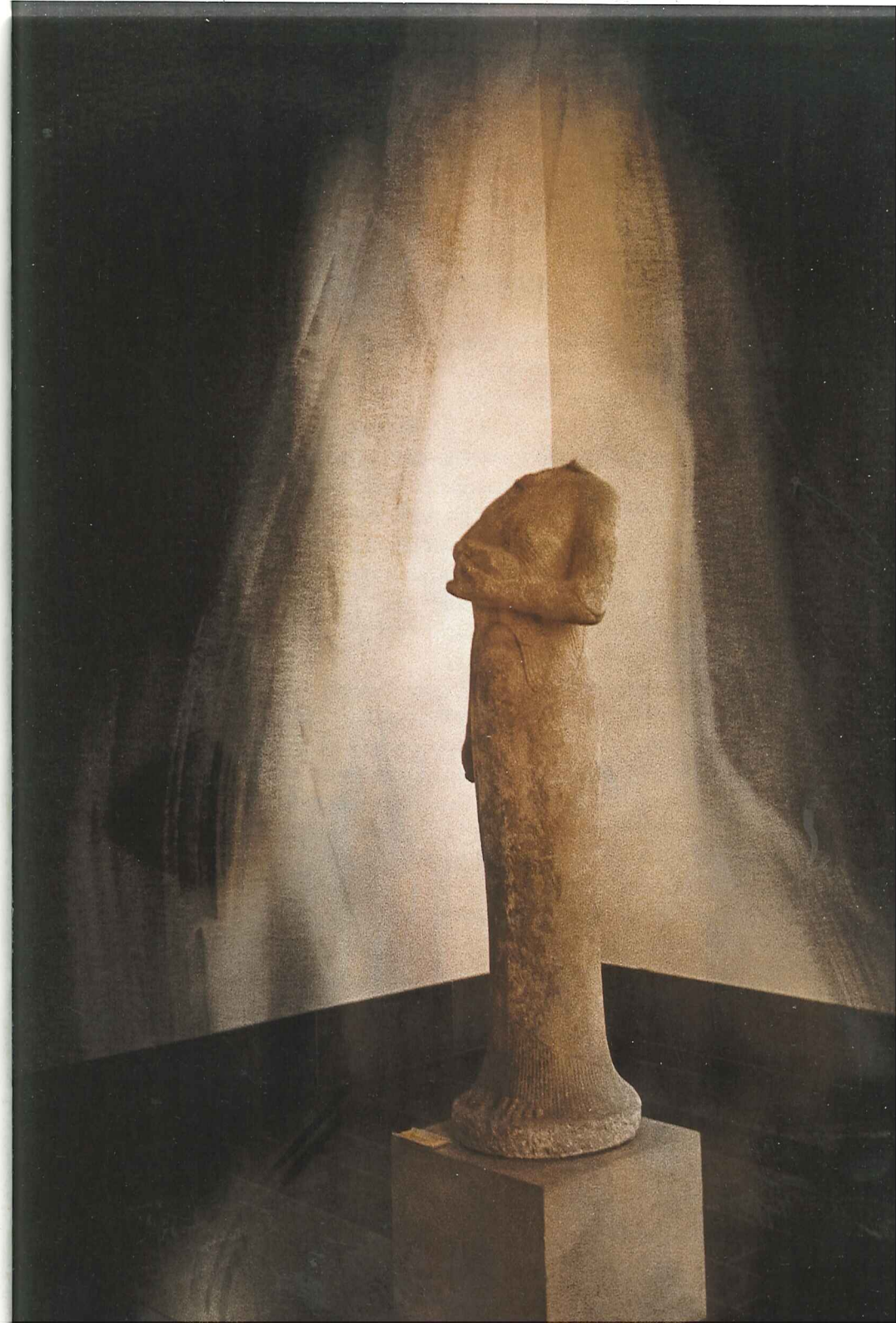
Nej, du har ret! Kun hende der selv har rørt ved liget.

Korføreren:

På hvilken måde vil du at hun skal lide døden?

Kreon:

Jeg lader hende føre til et øde sted
og mure inde i en klippegrav i live
og med så megen proviant at by og land 775
går fri for al besmittelse ved hendes død.
Der kan hun be til Hades, den ene gud hun agter,
om ikke han måske vil spare hendes liv,
og nå til den erkendelse at selve Døden
er det en spildt ulejlighed at be om dét. 780

3. STASIMON *korsang*

Koret:

Strofe

*Eros, du altbesejrende magt
der pludselig rammer dyr med brunst
og sagtelig lurer på purunge pigers
dunbløde kind,
råder hvor havets vidder er størst
og hersker i hyrders mindste vrå.
Af evige guder og menneskevæsner
kan ingen fly,
men rammes af dig og bliver besat.*

785

790

Antistrofe

*Du leder selv det retteste sind
ad urettens vej til skam og nød
og vakt har du atter en slægtningefejde
bitter og grum.
Sejret har længsels lysende glimt
i øjnene på hans fæstemø,
begæret der råder fra tidernes morgen.
Og som en leg
har Elskovsgudinden drevet sit spil.*

795

800

Anapæster

Også vi der er vidner hertil må nu selv
dreje af fra forordningers vej
og kan ikke mer opstemme tårernes væld
ved at se at Antigone går
til et kammer at sove sig ind i sin død.

805

I. KOMMOS *Klagesang*

Strofe I

Antigone:

*Mit fædrelands folk! Her ser I mig gå
min sidste gang,*

*for sidste gang se den strålende sol
og aldrig mer.
Og Hades der tar enhver i sin favn,
skal føre mig
til Acherons bred i live endnu.
Og bryllupssang
får jeg ikke hørt ved brudesengsdør.
Kun døden selv
forenes jeg med som Acherons brud.*

810

815

Koret:

Anapæster

Men berømmet og rost for din dåd går du nu
til det gemme i klippen for lig.
Ikke fældet af sot og ej heller af sværd
har du selv truffet valget og går
til de døde alene af menneskers børn.

820

820

Antistrofe I

Antigone:

*Om Tantalos' datter Niobes nød
på bjergets top
berettes med gru at der groede sten
om hendes hud
som vedbenden slår sit snærende bånd
om træets bark.
Og på hendes sorg går byger af slud
og iskold sne,
fortæller man, løs og vælder som gråd
på kindens sten.
Som hende skal jeg få ro i min grav.*

825

830

Koret:

Anapæster

Men af gudernes æt og gudinde var hun,
medens vi er af dødelig slægt.
Og da er det berømmeligt stort at få lod
i en skæbne som Niobe selv,
i dit liv og nu snart i døden du får.

835

Strofe 2

Antigone:

*Ak, hvor bitter en spot! Hvorfor,
ved alle vort fædrelands guder foroven,
forhåne mig før jeg endnu er død
og lever i lyset?* 840

*Ak, min by og dens rige mænd!
Ak, Dirkes kilder og Thebens lunde!* 845
*Jeg har ikke andre. I skal bevidne
hvor ubegrædt, uden en ven og forladt
jeg ved et dekret er dømt til at gå
til et fængsel der blir til en levendes grav.
Ak, ve mig, jeg arme!* 850
*Forvist som død fra ligenes land,
fra de levendes rige og fra de dodes.*

Koret:

*Du gik til det yderste i din trods
og kasted dig frem mod rettens sværd
og stak det, mit barn, i dit bryst til bod
for brøder din far blev offer for.* 855

Antistrofe 2

Antigone:

*Ak, der vækker du al min sorg,
de hundredfold ulykkeskvaler der styrted
min far og med ham vor herlige slægt
i ulykkes afgrund.* 860

*Ak, den seng hvor min mor lå blindt
og favned den som hun selv gav livet!* 865
*På blodskammens leje kom jeg til verden.
Så skal jeg da rejse som uberørt mø,
forbandet, til dødens rige hos jer.
Til elendighed fik du, min brøder, din brud,
Argeia af Argos!* 870
*At du blev dræbt har udsløttet mig.
Jeg var dømt til at dø i levende live.*

Koret:

*At følge sin tro, det er altid ret,
men den der har ansvar for en stat
kan ikke se på at hans lov blir brudt.
Du har ved din selvtaget voldt din død.* 875

Epode

Antigone:

*Ubegrædt, venneløs, bryllupsløs
skal jeg da gå den vej der er rede,
skal ikke længer, jeg arme, forundes
synet af solens hellige brand.* 880
*Over min skæbne fældes der ingen
tåre af nogen ven mer.*

4. EPEISODION enkeltscene

Kreon:

Om klagesang og gråd var nogen hjælp mod døden,
blev alle bare ved! Det kan I vel forstå!
Af sted med hende i en fart til klippegraven 885
og mur den til forsvarligt som jeg gav ordre til!
Lad hende ene dér! Så kan hun selv bestemme
om hun vil dø dér eller leve i det hus.
Hvad hende anbelanger er vi da fri for ansvar.
Men bo i vores samfund, det kan hun aldrig mer. 890

Antigone:

Min grav, mit brudekammer, min bolig under jorden,
mit livstidsfængsel! Dér, hos dig, skal jeg nu gå
til min familie som for længst for størstedelen
er Ferséfassas gæster i dødens sorte land.
Men sidst og mest elendig af dem alle sammen 895
skal jeg derned, med liv ulevet før min død.
Dog er jeg fast forvisset om at når jeg kommer,
da blir jeg velmodtaget af både far og mor
og hilst af dig, min bror Eteokles, med glæde.

Som døde har jeg tvættet jer med egen hånd 900
og klædt jer smukt i lin og udgydt offergaver
på jeres grav. Men for at sørge for dit lig
skal jeg nu, Polyneikes, belønnes som jeg blir!
Mod hvilken hellig lov og ret har jeg forbrudt mig? 921
Til hvilke guder kan jeg stakkel endnu se
og råbe til om hjælp? Som dømt for helligbrøde
fordi jeg gjorde hvad jeg så som hellig pligt!
Om virkelig det her kan vinde guders bifald, 925
da led jeg straffen i bevidsthed om min fejl.
Men fejler han – må han da ikke blive hjem søgt
på værre vis end han med uret straffer mig!

2. KOMMOS Klagesang

Anapæster

Koret:

Hun er stadig besat af sin lidenskabs storm
hendes sind forrevet af blæst. 930

Kreon:

Men for det skal de folk der skal ta hende bort
og som smøler, få straf som fortjent!

Antigone:

Med den trussel mod vagten er døden nu nær
mig elendige stakkel. Ak ve!

Kreon:

Jeg vil råde dig til at la vær med at tro 935
at det ikke blir som jeg har sagt.

Antigone:

Mine forfædres by, du mit Theben, mit land!
Og I guder der skabte vor slægt!
Det er nu jeg skal bort, det er slut og forbi.
Ak, Thebanernes adel og råd! 940

Så betragt da den sidste af kongeligt blod,
hvordan hun behandles af hvem
for at gøre sin pligt imod guder og slægt!

4. STASIMON Korsang

Koret:

Strofe 1

Også den skønne Danaë måtte fra lyset
ind i et fængsel af malm,
skjult i dets grav
og brutalt isoleret.
Og hun var jo dog også, min pige, af kongelig slægt
og var betroet at bære
Zeus's gyldenregnsbarn. 950
Frygtelig stærk er skæbnens kraft.
Der nytter hverken guld eller hær,
eller mure og borg eller flåde.
Intet formår de mod den.

Antistrofe 1

Dryas's søn, Edoners behersker, Lykurgos
blev for sin hidsighed mod
Bacchos's fest
spærret inde i stengrav.
Og der svandt hans afsindigheds fyrige kraft,
indtil han fattede sin afmagt. 960
Han forsøgte at slå
kvinder som var i gudens magt,
slukke den ild de jublende bar,
og han tændte de fløjtefro Musers
heftige vrede i brand. 965

Strofe 2

Ved tvillingehavets sortnende klippepar,
Bosporos' kyster og Thrakernes strand
er Salmydessos, hvor Ares, dens værner, 970

mured inde 2. osv.
dog ind til herde i f.
at guden regn
laset → murt
spærret inde i
og sættes 945 til
Land på søn
Perven

Far til Dryas søn
man drøbt i do
eks tals 955

→ Fineus = bl.
harpierne
så af han var død nu
sult

så de blodigt blindede øjne på Fineus' sønner,
deres stedmoders udåd, skrige til himlen
af deres huler som gabte af skyttelens stik
ført af dronningens blodbesprøjtede hånd.

975

Antistrophe 2

De sygnede hen i jammer og bitter gru,
båret til liv af en ildegift mor
som var af ældgammelt blod, af Erechtheus'
æt, og fostret op i sin Nordenstormsfaders grotte.
Og som Bóreas' datter fløj hun som vinden
højt over istinder. Men også hende, mit barn,
slog den evige skæbnes kræfter i kvag.

980

985

5. EPEISODION *enke ltscene*

Teiresias: (kommer med sin førerdreng)

I Thebens herrer! Ja, her er vi to i fællig.
To øjne ser for fire. Den blinde kan kun gå
ifald han har en anden der leder ham på vejen. 990

Kreon:

Ærværdige Teiresias, hvad nyt har du til mig?

Teiresias:

Det kommer her. Men stol nu på din varselstolker!

Kreon:

Jeg har dog ellers aldrig forsmået dine råd.

Teiresias:

Og du har derved også holdt statens skib på kursen.

Kreon:

Jeg anerkender gerne den gavn som du har gjort. 995

Teiresias:

Betænk da at du træder på randen af en afgrund!

Kreon:

Din tale gir mig gåsehud! Hvad er der sket?

Teiresias:

Det ved du når du hører de tegn min kunst fortolker.
Jeg havde sat mig på vort gamle varselssted
hvor alle fugle kommer og samler sig i flokke. 1000
Da hørte jeg et uvant skrigeri, et fælt
barbarisk fuglekaudervælsk, og jeg fornemmed
de var i blodigt klammeri på næb og kløer.
For jeg tar ikke fejl af den slags vingebraskaen.
Chokeret tændte jeg, med rigeligt med kvas, 1005
et tydningsofferbål. Det blev en sølle fuser,
og fedtet sank med syden fra køllerne i sod,

der spruttede af saften og spytted op i syden,
og galdeblæren øverst, den svulmed til den sprang
så spækket over kødet sprak, gled af og smutted 1010
og lod de svedne rester af køllen ligge blot.
Ja, de beviser på at ofret var forgæves
og guderne fortørnet, fortalte drengen mig.
For han er den der ser for mig – som jeg for andre.
Vor by er nu besmittet og skylden, den er din. 1015
Thi hvert et offersted vi har og hvert et alter
er fuldt af det som fugl og hund har ædt
af Oidipus' usaligt faldne søns kadaver.
Og guderne tar ikke mod nogen bøn vi ber,
og lader ikke flammer fortære offerkødet. 1020
Og fugle der har mæsket sig med den faldnes fedt,
bebuder ingen lykke med deres vingers susen.
Besind dig da, min søn! Det er jo fælles kår
for alle mennesker at kunne gøre fejlgreb.
Men den det hænder, blir dog ingen lumpen lus 1025
ved når han har trådt fejl, at ændre sin beslutning
med smidighed og ikke stædigt stå på sit.
At tro sig ufejlbarlig gir ingen konduite.
Nej, respekter den døde og giv den faldne fred.
At slå en død ihjel, er det en heltegerning? 1030
Jeg vil dit bedste med mit råd. Et velment råd
er godt at følge om man vil sit eget bedste.

Kreon:

I retter jeres pile fra alle hold mod mig
som skydeskive! Ja, endogså spådomskunsten
forsøges bragt i spil! Er jeg da købt og solgt 1035
og pakket til eksport af alskens kræmmersjæle!
Berig jer bare, lav profit og køb platin
fra Sardes eller Indisk guld om I behager!
I får dog aldrig ham gemt væk i nogen grav!
Om så Zeus' ørne selv tog fat i hans kadaver 1040
og bar det op til Zeus's trone! Ingen grav
får nogen lov at gi ham. Som om jeg skulle frygte
besmittelse derved! En dødelig formår
dog aldrig, véd jeg, at besmitte himlens guder.

Men selv en mægtig mand, husk det, Teiresias,
kan styrte slemt, såfremt han klæder onde planer
i åh så smukke ord, forledt dertil af guld. 1045

Teiresias:

Ak!
Hvor få i verden ved og tænker rigtig over –

Kreon:

At hvad? – hvor vil du hen med den banalitet?

Teiresias:

– at langt det bedste øje i livet er fornuften! 1050

Kreon:

Javist! og ufornuft den skadeligste fejl.

Teiresias:

Dog er det netop den skavank du lider under.

Kreon:

Jeg foretrækker ikke at skænde på en præst.

Teiresias:

Det gør du ved at hævde jeg står og lyver for dig.

Kreon:

Årh, hele præstestanden er dog så pengeglad. 1055

Teiresias:

Og enemagt gør hver og en monark korrump.

Kreon:

Du glemmer vist du taler til din drot og konge.

Teiresias:

Nej! Det var mig der skaffed dig sejren og din magt.

Kreon:

Du er en god profet, men fuld af onde planer.

Teiresias:

Skal jeg da løfte sløret for hvad jeg tier med? 1060

Kreon:

Løft du blot væk! Men tro nu ikke det gir pote!

Teiresias:

Det tror jeg heller ikke det gør – som du nu er.

Kreon:

Nej, sælge min beslutning til nogen kan du ikke.

Teiresias:

Så vid at solen kun har få forløb igen
at gå på raske fjed på banen rundt om jorden, 1065
forinden du med kød af dit og blod af dit,
med lig for lig, skal komme til at sone brøden
det er at vende op og ned på liv og død,
begrave én der lever, i skændsels klippegrotte, 1070
beholde én i lyset, som hører mørket til,
en uforsonet, ubegrædt og uren afdød.
I dødes ret har du med uret grebet ind
og dermed tvunget lysets guder til alt dette.
Nu lurur straffen på dig fra både Liv og Død,
Erinyerne der kommer tidligt eller silde, 1075
og volder dig det onde du selv forvoldte andre.
Prøv nu, om disse mine ord er købt og solgt!
Det kommer for en dag, det varer ikke længe,
før mands- og kvindejammer skal lyde i dit hus.
Og fjendehadet ulmer i hver en by hvor folket 1080
så sine faldne sønner få grav i hundes gab,
i rotters mund og fugles næb, som bar en hæslig,
besmittet stank omkring til hvert et offersted.
Det er de pileskud jeg, provokeret af dig,
som skytte sætter dig i hjertet i min harme. 1085
Dér sidder de og svider. Det må du leve med.

Led mig nu atter hjem, min dreng, så han kan lade
sin vrede rase ud mod yngre folk end mig
og da måske få lært at styre tungen bedre
og tænke sig lidt mere om end han gør nu. 1090
(han bliver ledt bort)

Korføreren:

Han gik sin vej, min fyrste, med dystre profetier.
Og det har vi erfaring for i al den tid
det tog for vore sorte hår at blive hvide,
at aldrig er det sket hans profeti slog fejl.

Kreon:

Det ved jeg godt! Mit hjerte er rystet og chokeret. 1095
At bøje sig er slemt, stå fast for blot at få
sin blinde vilje knust og knækket er det også.

Korføreren:

Nu skal der, Kreon, vises klog beslutsomhed.

Kreon:

Hvad skal jeg gøre? Sig det! Jeg retter mig derefter.

Korføreren:

Slip ufortøvet pigen ud af graven hun er i, 1100
og sted det nøgne lig der er slængt ud, til hvile!

Kreon:

Det er da så dit råd? At jeg skal bøje mig!

Korføreren:

Jo før jo heller, herre! Thi guders hævdæmoner
slår hurtigt til og fanger enhver der handler ondt.

Kreon:

Ak nej, så må jeg altså dog til sidst gi efter! 1105
At slås imod nødvendighed er udsigtsløst.

Korføreren:

Så gør det selv! Og nu! Sæt ikke andre til det!

Kreon:

Jeg går! På stedet! Straks! Kom hurtigt, alle mand!
Det hele mandskab! Rub og stub! Få fat i økser!
Af sted i løb derud! Til højdedraget dér! 1110
Jeg har bestemt mig om og vil så fast besluttet
selv gå og lukke op hvad jeg har slået i.
Så var det dog, det er jeg bange for, det bedste
sit hele liv at holde fast på loven som den er.

X
5. STASIMON

Korsang

Koret:

Strofe I

Du nævnrige gud, Kadmosdatterens pryd 1115
og søn af den vidtbentordnende Zeus,
du som værner Italiens herlige drue,
drot i Eleusis, Deos fævnende bugt,
Dionysos Dionysos, Bacchos, du som bebor 1120
bacchanternes moderby Theben,
her ved Ismenes kildevældsvande
hvor dragetandsæd skød op som mænd. 1125

Antistrofe I

I fakkellys ser tvillingtinderne dig,
hvor nymfernes dans går over Parnas,
og Kastalias væld ved de to Faidriader. 1130
Dig lader Nysabjergets vinrankebrink
og dets vedbendskysters grønt komme bid
til jublende fester i Thebens 1135
gader hvor optogs syngende stemmer
slår op til din pris i lovsangskor,

Strofe 2

*staden du ærer højest af alle,
lige så højt som din lynramte mor.
Kom du da nu, hvor vor by og dens folk
er ramt af sot og af syge,
og trød med dit helsebringende tråd
frem fra Parnassets kam eller over
Euripos' brusende strædes vand!*

1140

1145

Antistrofe 2

*Fører af stjerners strålende glimten,
natlige jubelkors klingende sang,
du, der er søn af den vældige Zeus,
du fyrste, kom med dit følge
Thyiader, Mainader, nymfer i flok
som i begejstring nætter igennem
besynger dig og Iácchos' magt!*

1150

6. EPEISODION *erke Hscere*

Budbringeren:

I folk der bor ved Kadmos' og Amfions slotte! 1155
Nu er der ingen mere, hvis lykke i hans liv
jeg forlods ville turde forkaste eller prise!
Den der har held såvel som den der har det ondt,
blir løftet eller knust som held og uheld vil det.
Og ingen spådomskunst kan sikre varighed. 1160
For Kreon måtte alle misunde, så det ud til.
Han havde reddet staden, besejret fjenders hær,
erhvervet enemagten og styrede i landet,
velsignet som han var med sønner i sit hus.
Nu har han mistet alt. For dersom nogen sætter 1165
sin glæde over styr, da er hans liv forspildt,
og han må regnes for et lig der trækker vejret.
Du kan berige dig så meget som du vil,
og eje magt og glans: er evnen til at glæde
sig ved det fløjjet, gav jeg for al den herlighed 1170
end ikke skyggen af en røg i bytte for den.

Korføreren:

Hvad skal du melde om her i vor fyrstes hus?

Budbringeren:

Om død. Og levende som bærer skylden for den.

Korføreren:

Hvem har da dræbt? Og hvem er myrdet? Ud med sproget!

Budbringeren:

Den unge Haimon svømmer nu i sit eget blod. 1175

Korføreren:

Var det hans ophav eller ham selv der førte sværdet?

Budbringeren:

Ham selv – i vrede over det mord hans far begik.

Korføreren:

Teiresias, så blev din profeti da opfyldt!

Budbringeren:

Ja, hvad der er at stille op, blir jeres sag.

Korføreren:

Dér ser jeg Eurydike, kong Kreons arme dronning 1180
i porten. Har hun hørt vi nævnte hendes søn,
og kommer derfor, eller sker det blot tilfældigt?

Eurydike:

Jeg hørte hvad I sagde. Jeg ville just gå ud
af slottet og begi mig hen til Pallas' tempel
og bede til gudinden om at hjælpe os. 1185
Jeg stod og løsned slåen og lindede på døren,
da jeg fornemmed ord om ondt for vores hus
slå ind i øret på mig. Da sank jeg om, afmægtig,
besvimelede af angst i mine pigers favn.
Hvad end der da blev sagt, så sig I mig det atter! 1190
Det er jo ikke første gang jeg hører onde bud.

Budbringeren:

Som øjenvidne til det, vil jeg, min dronning, tale
og ikke skjule noget af alt hvad der er sket.
For var jeg skånsom nu, så blev jeg siden grebet 1195
i løgn. Den rene sandhed er immervæk korrekt.
Jeg selv var en af dem der fulgte med din husbond
til slettens kant hvor Polyneikes' lig endnu
lå bart og ynkeligt forbi af glubske hunde.
Der bad vi Hekate og Pluton, dødes drot,
formilde deres vrede og standse deres harme. 1200
Vi vasked liget rituelt og fik det brændt
på friskafhugget kvas – ja, altså resten af det –
og kasted høj derover af fædrelandets jord.
Så ilede vi af sted til pigens klippegrotte,
det dødens brudekammer som hun var sluttet i. 1205
På afstand er der én der hører jammerklager
der kommer oppe fra den uindviede grav,

og rapporterer sagen til vores herre Kreon.
 Jo nærmere han kom, des mere skar det skrig
 ham i hans øren. Han stønned dybt og udbrød 1210
 med hulken i sin røst: 'Ak nej, jeg arme mand,
 om jeg her tolker ret og ikke går den værste
 af alle veje jeg har vandret i mit liv –
 det er min lille søn jeg hører skrige! Skynd jer!
 Og løb derhen, derhenne, hvor der i gravens mur 1215
 nu er en sprække åbnet og kvaderstene fjernet,
 og indenfor og sig mig om det er Haimons røst
 jeg hører eller blot et gøglespil af guder!
 Hvad kongen i sin kvide befaled, gjorde vi,
 så efter, og derinde i selve gravens kammer, 1220
 der så vi hende hænge i strimler af sit tøj,
 hun havde flettet sig til strikken rundt om halsen,
 og ham, med armene omkring den hængtes lig,
 fortvivlet klage over sin brud i Dødens rige,
 sin faders dåd og tabet af den han havde kær. 1225
 Da Kreon så ham, brød han ud i bitter klage
 og løb ind til ham, kaldte på ham med et skrig:
 'Elendige, hvad gør du! Er du fra forstanden!
 Hvad er det for et vanvid du er offer for!
 Kom ud, kom ud, min dreng! Jeg ber dig bønligt om det.'
 Men drengen stirred på ham med vildt og farligt blik 1231
 og svared ingenting, men spytted ham i synet,
 trak sværdet af dets skede og stødte mod sin far,
 der undveg og slap fra ham. Da vendte han sin vrede
 imod sig selv og styrted sig i sit eget sværd 1235
 så klingen sad ham tværs igennem bryst og lunge,
 og halvt afmægtig tog han sin pige i sin favn.
 Han ralled og fra munden stod blod i stride strømme
 og farved hendes kind så ligbleg hvid den var.
 Nu ligger lig ved lig. Så blev han dog formælet, 1240
 til sidst forenet med sin brud i dødens grav
 og har bevist for alle at værst af alle onder
 der rammer nogen mand, er stædig uforstand.

(Eurydike går ind i slottet)

lv 2c d6d

Korførereren:

Hvad tror du det betyder at hun så brat forlod os
 og intet røbed om hvordan hun er til sinds? 1245

Budbringeren:

Det undrer også mig. Dog har jeg den forhåbning
 det er fordi hun ikke vil græde offentligt
 ved dette sorgens bud, men nu med sine piger
 derinde vil bejamre familiens nød privat.
 Hun er forstandig og gør intet overilet. 1250

Korførereren:

Hvem ved. Men al den tavshed synes mig dog nok
 så grum som ubehersket gråd og jammerklage.

Budbringeren:

Jeg går derind. Blot ikke hun har noget for,
 hun såret i sit hjerte vil holde skjult for andre.
 Jeg må se efter i paladset. Du har ret. 1255
 For al den tavshed, nej, den varsler intet godt.
 (Han går ind i slottet)

3. KOMMOS *klagesang*

(Haimons bære føres ind, Kreon holder om liget)

Anapæster

Korførereren:

Se, der kommer vor konge og har i sin hånd,
 om jeg vover at sige det, selve beviset
 på at ulykken ikke var fremmedes skyld
 og han selv har begået forblindelses fejlgreb. 1260

Strofe I

Kreon:

Ukløgtig kløgts forlis og fejl
og stivsinds sold i død og gråd!

I ser en drabsmand og en dræbt
af samme rod og samme blod.

Ak, mine planers bankerot!

1265

Ak, dreng, så ung og død så ung,
aiaí, aiaí!

Forødt og dræbt ved ikke din,
men min, min egen dårlighed!

Korføreren:

hvad sagde jeg!

Nu ser du, ak, for silde, hvad straffen var for den.

1270

Strofe 2

Kreon:

Det har jeg elendige lært. Men det var en gud
der med hele sin vægt kom over mit hoved,
og drev mig ud på vildfarens vej,
trådte min lykke itu med sin hæl.
Hvad vi mennesker vil, det går ynkeligt til.

1275

Budbringeren: (kommer ud ad porten)

Min fyrste, du er ramt af bitre tab og sorger,
har armen om den ene, men dér er endnu én,
derinde i dit slot, du snart skal få at se.

1280

Kreon:

Kan noget smerte mere end smerterne jeg lider?

Budbringeren:

Din hustru, Haimons mor i et og alt, er død
og ligger dræbt, den stakkel, af sår hun just har stukket.

Antistrophe 1

Kreon:

Usonlig Døds begær og svælg,
hvorfor vil du opsluge mig?

1285

Dit vanhælsbud! Hvad er det ikke
for sorg din stemme bringer mig?

Det er en død du støder ned.

Hvad er det, dreng, du melder dér!

Aiaí, aiaí!

1290

Her følger drab på undergang
og hustrudød på sønnetab.

Budbringeren:

Se selv! Hun er bragt fra sit kammer til din gård.

Antistrophe 2

Kreon:

Dér har jeg for øje en ny forfærdende gru.
Hvilken lod, hvilken skæbne venter mig endnu?
Her er min søn som lig i min hånd,
dér ligger hun på sin bære som lig!
Ak, usalige mor og usalige søn!

1295

1300

Budbringeren:

som et offer

Hun klamred sig til altret med dolken dybt i livet
mens øjet sank i mørke, men først lød hendes skrig
af jammer over Megareus' berømte død
og så for Haimons dér. Til allersidst forbandet
hun dig, sin sønnemorder, og ønskede dig alt ondt.

1305

Strofe 3

Kreon:

Aiaí, aiaí!
Det svimler for mig af skræk.
Hvorfor løb ingen sit hvæssede sværd
i mit liv? Jeg usalige mand
der er fanget i min usaligheds sump.

1310

Budbringeren:

I døden var det dig hun sigtede for skylden
for dem du drev i døden både nu og før.

sandheden

Kreon:

Hvorledes tog hun sig så voldeligt af dage?

Budbringeren:

Hun jog sig selv sin daggert i leveren så snart

1315

71

hun havde hørt den jammer som Haimons død forvoldte.

Strofe 4

Kreon:

*Ak, denne skyld er min, og ingen
kan ta den på sig og befri mig.*

Jeg er din morder, ak, du arme!

*Det er jo sandt! Kom her, drabanter,
og før mig bort, jo før jo heller!*

1320

Nu er jeg ingen mer end nogen.

1325

Korføreren:

Dit bud er godt – om noget i din nød er godt.
Den lider mindst som véd at gøre pinen kortest.

Antistrofe 3

Kreon:

Kom til mig nu,

den lod som nu er mig kær,

den død som ene befri og er bedst

1330

i min nød, kom du her og forskån

mig for mere og lad mig ikke se dag!

Korføreren:

Hver ting til sin tid. Her og nu har sine krav.

Om det dér må så de der skal det, ta beslutning.

1335

Kreon:

Men alt jeg vil, er samlet i denne ene bøn.

BGN !

Korføreren:

Bed ikke mer! Det onde som skæbnen har beskikket,
det mægter ingen dødelig at slippe for.

Antistrofe 4

Kreon:

Tag mig dog bort herfra, mig dære!

Uagtsomt har jeg dræbt dig, Haimon,

1340

din moder også, ak, du kære.

*Hvor ser jeg hen for hjælp og støtte?
Alt hvad jeg greb om, blev til aske,
og skæbnens magt har sønderknust mig.*

1345

Koret:

Anapæster

Norak!
Allermest af vor lykke, vort held er forstand
og besindig respekt for de eviges lov.

De hovmodiges vældige ord får en straf
der i vælde er værre og lærer dem sent
når de ældes, måske, at de tænker sig om.

1350